

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 8 mars 1906, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om dels tullfrihet för omalen majs dels och förbud mot tillverkning af brännvin af majs och däraf framställda produkter m. m.

1:o.

I två inom Andra Kammaren väckta motioner, nämligen dels motionen n:o 22 af herrar *E. A. Nilson* i Örebro och *L. Eriksson* i Bäck, med instämmande af två andra af kammarens ledamöter, och dels motionen n:o 31 af herr *P. N. Bosson* har förslag framställt om upphäfvande af nu gällande tullsats å omalen majs, 3 kronor 70 öre för 100 kilogram; varande i sådant afseende yrkadt i den förra motionen, »att Riksdagen ville besluta, att artikeln majs, omalen, skall vara tullfri, samt att i följd däraf förändring måtte göras i öfverensstämmelse därmed i nu gällande tulltaxa», och i den senare motionen »att Riksdagen ville för sin del besluta upphäfvandet af tullen på omalen majs, räknadt från den dag Kungl. Maj:t finner lämpligt bestämma».

Den i förstnämnda motion använda motivering är af följande lydelse:

»För att främja jordbruksnäringens utveckling och tillvarataga dess intressen, göras i närvarande tid rika insatser, och har därvid särskild uppmärksamhet ägnats sådana grenar af landthushållningen, som stå i ett intimt samband med jordbruket som hufvudnäring. Till dessa grenar kunna i främsta rummet räknas kreatursskötsel och mejerihandtering. Man kan med sanning säga, att förutsättningen för ett lönande jordbruk i den ojämförligt största delen af landet är, att dessa näringsgrenars intressen rätt tillgodoses och främjas. Då så är, kan det ej annat än verka nedslående att erfara, att Sveriges export under år 1905 hvad artikeln

fläsk angår icke öfverstigit 2,100,000 kilogram till ett värde af omkring 2 miljoner kronor, under det att den i dessa dagar offentliggjorda preliminära statistiken öfver Danmarks export af jordbruksartiklar utvisar, hvad artikeln fläsk vidkommer, en exportsiffra, 80,000,000 kilogram, till ett värde af omkring 80 miljoner kronor. Dessa för vårt land så ogynnsamma siffror visa klart, att här finnes ett rikt fält att bearbeta för att vinna ökad nationellt välstånd. Den gjorda jämförelsen blir desto mera ogynnsam, om man betänker, att Sveriges export af fläsk år 1895 utgjorde omkring $9\frac{1}{2}$ miljoner kilogram och Danmarks samma år omkring 60 miljoner kilogram; under det vårt grannland alltså ökat denna sin export med 33 procent, har Sverige samtidigt nedgått till omkring en fjärdedel af hvad den utgjorde sagda år.

En hufvudorsak till detta beklagliga sakförhållande har man tvifvelsutan att söka i den omständigheten, att vi sakna tillgång på ett lämpligt och på samma gång prisbilligt kraftfoder, som i särskild grad lämpar sig för uppfödning och gödning af svin. Vi hafva visserligen i majs ett i detta hänseende synnerligen värderikt fodermedel, men detta kan ej med fördel ifrågakomma till användning, så länge den är åsatt en tull af kronor 3,70 per 100 kilogram. Motion om borttagande af denna tullsats har väckts flera gånger utan att vinna Riksdagens bifall. De skäl, som anförts mot bifall till de upprepade framställningarna härom, hafva varit, dels att därigenom skulle användningen af potatis vid brännvinstillverkning utestängas till skada för landets potatisodling, dels att, enär majs låte sig med fördel användas till ölbryggd i stället för kornmalt eller jämte sådant, en skadlig inverkan på landets jordbruk kunde befaras, dels ock att, då i mjöl af råg eller hvete kunde inblandas afsevärd mängd af majsmjöl, en allmänare användning af majs såsom människoföda kunde blifva följden, något som kunde ofördelaktigt inverka på den inhemska spannmålsproduktionen.

De tvenne förstnämnda skälen äro numera borteliminerade, enär redan Kungl. Maj:t, med öppen blick för den stora nationalekonomiska betydelse, som frågan om tullfri införsel af omalen majs onekligen äger, härom afgaf nådig proposition till 1903 års lagtima Riksdag och därvid jämväl afgaf förslag till sådana förändringar i förordningen angående villkoren för tillverkning af brännvin, som voro erforderliga för att den tullfria majsen ej skulle uttränga användning af potatis vid tillverkning af brännvin, dessa förändringar också af Riksdagen gillats och godkänts och sedermera i laga ordning till efterrättelse blifvit kungjorda, och i kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maldrycker af den 17 juni 1903 är stadgadt, att i skattepliktigt bryggeri må för tillverkning af maldrycker

endast användas torkadt, rostadt eller brändt malt, humle, jäst och vatten samt, under de villkor Kungl. Maj:t föreskrifver, sockerkulör. — Den jämförelsevis obetydliga kvantitet majs, som möjligen kunde komma till användning vid skattefria bryggerier, kan ej få bestämmande inverka på lösningen af en så stor fråga som tullfri införsel af majs onekligen är.

Med den stora införsel af såväl råg som hvete, som vårt land allt fortfarande har behof af, skulle en möjligen förekommande inblandning af majsmjöl i mjöl af råg eller hvete sakna all betydelse med hänsyn till dess inverkan på vårt genom tullskydd premierade jordbruks ställning. För vår del äro vi lifligt öfvertygade därom, att sådan inblandning skall endast i undantagsfall, om ens alls förekomma. Denna vår åsikt grundar sig på kännedom om förhållandet i de länder, hvarest odling af majs förekommer jämte odling af råg och hvete och hvarest i allmänhet också förekommer så stor prisskillnad mellan majs å ena sidan och hvete å den andra sidan, att man kunde befara en sådan inblandning. Inom mjölproduktionen förekommer en alltför stor täflan mellan respektive fabrikanter att framställa bästa möjliga vara, hvadan man tryggt kan påstå, att denna befarade inblandning är mera inbillad än verklig.

Jämte den stora betydelse, som tullfri införsel af majs skulle hafva för vår jordbruksnäring — hvarom en ärad ledamot af 1903 års bevillningsutskott, hvars lifliga intresse för vårt jordbruk ingen bestrider, säger, »att jordbruket i vårt land skulle kunna hämta stora fördelar af en tullfri import af ett dylikt för vissa ändamål och vissa orter alldeles oomtvistligen behöfligt födoämne, anser jag ligga i öppen dag» — anse vi att den äfven är ägnad att utöfva stort inflytande på en annan ganska viktig fråga: tillvaratagandet och tillgodogörandet af hushållsaffallet från våra stadssamhällen, ett spörsmål af stor räckvidd för såväl städernas ekonomi som ock statens.

Erfarenheten från en kommunal svingård vid en af mellersta Sveriges städer synes gifva vid handen, att affall från hushållen, rätt behandladt och i förening med annat lämpligt kraftfoder, är ett värderikt utfodringsmedel vid uppfödning och gödning af svin.»

Herr *P. N. Bosson* anför till stöd för sitt ifrågavarande förslag följande:

»En fråga, som vid åtskilliga tillfällen varit föremål för regeringens och Riksdagens lifliga uppmärksamhet, är frågan om tull eller icke tull på majs. Senast vid 1903 års riksdag inkom en väl motiverad kungl. proposition i ärendet, och äfven enskilda motionärer hafva vid olika tillfällen ägnat denna, synnerligen för vårt nu uppblomstrande mindre jord-

bruk, så viktiga fråga sin omsorg, men har den hittills icke lyckats vinna Riksdagens bifall.

På sista tiden har dock tillkommit en omständighet, som gör att denna fråga ånyo måste upptagas till grundlig ompröfning, och denna omständighet är utvecklingen af vårt mindre jordbruk och uppkomsten af den s. k. »egnahemsrörelsen». I våra, mer än förr, oroliga tider har man ansett nödigt lagstifta i syfte att öka de bofasta inbyggarnas antal för att därigenom dels minska utvandringen och dels i någon mån råda bot på det växande missnöjet och oron bland de mindre bemedlade klasserna, samt äfven till ökande af vårt kära fosterlands inre välstånd och lugna utveckling. Riksdagen har härvid, anser jag, slagit in på rätta vägen för vinnande af detta mål, genom att anslå medel för bildandet af s. k. »egna hem».

Men denna gjorda början måste fullföljas. Jordbruk, förenadt med boskapsskötsel, har länge varit och torde framgent förblifva vårt lands hufvudnäring och följdriktigt: äro konjunkturerna för densamma så goda, att den kan blomstra, blifva äfven därigenom andra våra näringar hjälpta och tillgodosedda. Af synnerlig vikt är att lagstifta så, att alla råvaror blifva så billiga och lätt åtkomliga som möjligt, och en sådan råvara, en af de allra viktigaste, är majs. Det är ju fullkomligt ådagalagdt, att spannmål, af hvilket slag som helst, är ett för dyrt foder och att ett synnerligen förmånligt sådant, både i fråga om pris och effektivitet, är majsen. Inom såväl vårt eget land som äfven genom export finnas ju stora möjligheter till försäljning af förädlade jordbruksalster, såsom smör, ägg, fläsk, kött m. fl., och lagstiftaren åligger tillse, att dessa möjligheter blifva så gynnsamma som tänkas kan, och när nu äfven andelsslakterifrågan för vårt land blifvit »brännande», kan icke längre behovet af tullfrihet för omalen majs af statsmakterna förbises.

Ett synnerligen stort hinder för vinnandet af önskemålet tullfri majs är majsbränningen. Man har för att råda bot på de olägenheter, som i denna del skulle uppkomma, föreslagit förhöjd skatt på af majs tillverkad brännvin, men torde svårigheten att riktigt afväga denna skatt som äfven den ökade kontrollkostnaden göra, att detta sätt för sakernas ordnande icke är så lockande.

Hvad som, enligt min åsikt, härvidlag skulle vara det enklaste och rättaste vore, att all brännvinsbränning af majs och därpå framställda produkter blefve helt och hållet förbjuden. Ett sådant förbud skulle dels mycket lätt och utan särskild kostnad kunna kontrolleras, dels skulle det till brännvinsproducenternas bästa verka så, att öfverproduktion på brännvin skulle i afsevärd mån minskas, och dels skulle äfven därigenom priset på våra egna råvaror, exempelvis potatis, till vårt jordbruks fromma vä-

sentligt och jämt hållas uppe. Ingen lär väl heller förneka, att fördyran-
det af rusdryckerna såväl som äfven tillverkningens begränsning till lan-
dets egna råvaror skulle vara afutomordentlig vikt och blifva ett mycket
godt handtag för vår fosterländska nykterhetsrörelse.

Jag behöfver icke trötta med siffror, ty dessa äro tillräckligt kända
dels genom Kungl. Maj:ts 1903 till Riksdagen afgifna proposition i ärendet,
dels genom deras ständiga förekomst i pressen. Jag skall blott taga mig
friheten understryka det kända förhållandet, att vårt grannland Danmarks
stora försteg i ett rationellt jordbruk, ladugårdsskötsel och frambringandet
af dessa näringars förädlade produkter till stor del beror på den billiga
majsen som utfodringsmedel, och denna fördel längta och trängta våra
mindre jordbrukare efter att, *fortast möjligt*, komma i åtnjutande af.»

Vid ofvanförstnämnda motion finnes fogad en så lydande bilaga:

Sveriges import och export
af
Fl ä s k.

År	Export	Import	Öfverskott		Danmarks export
			Export	Import	
	Kilo	Kilo	Kilo	Kilo	Kilo
1889	7,347,000	5,060,000	2,287,000	—	ca 31,400,000
1890	5,961,238	8,219,833	—	2,258,595	27,200,000
1891	5,032,841	6,338,136	—	1,305,295	32,200,000
1892	6,663,754	7,320,709	—	656,955	35,000,000
1893	6,577,759	3,660,809	2,916,950	—	40,400,000
1894	8,063,197	6,014,222	2,048,975	—	41,600,000
1895	9,687,789	6,113,770	3,574,019	—	60,000,000
1896	7,063,822	12,282,979	—	5,219,157	71,000,000
1897	4,250,359	4,347,158	—	96,799	60,000,000
1898	3,137,880	10,233,428	—	7,095,548	58,000,000
1899	2,502,000	11,927,000	—	9,425,000	71,000,000
1900	1,221,346	10,669,249	—	9,447,903	62,000,000
1901	1,068,542	10,137,005	—	9,068,463	60,000,000
1902	2,240,606	5,685,358	—	3,444,752	70,000,000
1903	2,722,069	5,133,897	—	2,411,828	80,000,000
1904	2,860,000	5,311,000	—	2,451,000	92,000,000
1905	ca 2,100,000	—	—	—	80,000,000

Ifrågavarande motioner hafva hänvisats till bevillningsutskottet, den senare efter det Andra Kammaren bifallit motionärens hemställan att få återtaga i motionen jämväl gjordt förslag om förbud mot brännvinstillverkning af majs och däraf framställda produkter; och går utskottet nu att öfver motionerna afgifva yttrande.

Vid 1880 års riksdag åsattes majs, som tillförene varit tullfri, en tull af en krona 50 öre för 100 kilogram. Den tullkommitté, som år 1882 afgaf förslag till ny tulltaxa, hemställde emellertid om tullfrihet för majs, malen och omalen. I enlighet härmed aflät Kungl. Maj:t proposition till 1882 års Riksdag, som med bifall till propositionen stadgade tullfrihet för majs, såväl malen som omalen. Vid 1885 års riksdag väcktes motioner om åsättande af tull å majs. Bevillningsutskottet hemställde vid behandlingen af dessa motioner, att omalen majs måtte beläggas med en tull af en krona för 100 kilogram och att malen majs fortfarande måtte förblifva tullfri. Riksdagens båda kamrar beslöto emellertid, att gällande tullfrihet för majs, såväl malen som omalen, skulle bibehållas. Vid majriksdagen år 1887 förekom — jämte ett af Kungl. Maj:t framlagdt förslag om förbud mot användande af majs m. fl. ämnen för tillverkning af brännvin, hvilket förslag emellertid ej vann Riksdagens bifall. — å nyo frågan om tull å majs, hvarvid bevillningsutskottet afstyrkte förslagen därom. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, men Andra Kammaren beslöt en tullsats af två kronor för 100 kilogram, hvilket beslut segrade i gemensam omröstning. Sedermera har majs alljämt varit belagd med tull, ehuru till växlande belopp. De nu gällande tullsatserna å majs åsattes af 1895 års Riksdag. Därefter hafva motioner väckts om tullfrihet, dels år 1897 för såväl malen som omalen majs, dels ock åren 1898, 1899, 1900 och 1901 för omalen majs. Dessa motioner hafva af bevillningsutskottet afstyrkts med undantag af år 1899, då utskottet hemställde, att tullsatsen för omalen majs måtte nedsättas till två kronor för 100 kilogram. Riksdagen har emellertid hvarje gång beslutit bibehålla gällande tullsatser, men år 1901 antog dock Andra Kammaren för sin del en vid bevillningsutskottets betänkande fogad reservation, i hvilken framstälts förslag, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utreda, om icke de hinder som förefunnes mot ett borttagande af tullen å majs, skulle kunna undanröjas, särskildt hvad brännvinstillverkningen beträffade, genom ändrad lagstiftning, och i sådant fall till Riksdagen inkomma med de förslag, som af utredningen kunde föranledas. Vid 1902 års riksdag väcktes af enskild motionär förslag om aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t af enahanda innebörd som Andra Kammarens ofvan omförmälda beslut.

Bevillningsutskottet hemställde emellertid i sitt öfver denna motion afgifna betänkande, att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda, och blef denna hemställan af Första Kammaren bifallen. Andra
Kammaren däremot biföll, med afslag å utskottets hemställan, den i ämnet
väckta motionen. Sedermera föreslog Kungl. Maj:t i en till 1903 års
Riksdag aflåten proposition, att artikeln omalen majs skulle förklaras
tullfri. Efter det bevillningsutskottet i häröfver afgifvet betänkande
(n:o 25) hemställt om afslag å nämnda proposition, biföll Första Kam-
maren denna hemställan, hvaremot Andra Kammaren godkände Kungl.
Maj:ts förslag. Vid den med anledning häraf företagna gemensamma om-
röstningen afslogs den kungl. propositionen med 192 röster mot 181.

Såsom redan blifvit nämndt, förekom frågan om upphäfvande af
gällande majstull senast vid 1903 års riksdag. Uti sitt då i ämnet afgifna
betänkande hade bevillningsutskottet — efter att hafva redogjort ej mindre
för innehållet i den kungl. propositionen än äfven för ofvanberörda före-
gående förslag i ämnet — meddelat uppgifter rörande den omfattning,
hvari införsel af majs under senare tider förekommit äfvensom om priset å
denna vara samt om de under olika tider gällande tullsatser för artikeln majs.
Uppgifterna om priset, i hvilket tullavgiften icke ingick, voro i likhet
med uppgifterna om införseln hämtade från vår officiella handelsstatistik;
och hade samtliga ifrågavarande uppgifter sammanfattats i en tabell,
hvilken, i vederbörliga afseenden fullständigad hvad angår de senast för-
flutna åren, ansetts böra här nedan meddelas.

Å r	M a j s			
	Införsel		Pris för 100 kg.	Tullsats för 100 kg.
	Kvantitet	Värde		
	Ton	Kronor	Kronor	Kronor
1875	160	17,462	10: 91	fri
1876	4,274	466,602	10: 90	fri
1877	3,672	601,302	10: 60	fri
1878	7,038	852,933	12: 01	fri
1879	4,896	486,320	9: 93	fri
1880	42,706	4,465,200	10: 45	fri
1881	1,871	233,845	12: 49	1: 50
1882	1,515	186,663	12: 32	{ $\frac{1}{1}$ — $\frac{16}{5}$ 1: 50, } därefter fri }
1883	5,809	755,207	13: —	fri
1884	11,472	1,491,301	13: —	fri
1885	28,020	2,942,118	10: 50	fri
1886	11,215	1,065,439	9: 50	fri
1887	4,565	456,452	10: —	{ $\frac{1}{1}$ — $\frac{18}{7}$ fri, } därefter 2: — }
1888	172	19,826	11: 50	{ $\frac{1}{1}$ — $\frac{13}{2}$ 2: —, } därefter 2: 50 }
1889	9,336	863,587	9: 25	2: 50
1890	16,428	1,724,922	10: 50	2: 20
1891	7,847	1,020,151	13: —	2: 50
1892	18,359	1,927,660	10: 50	{ $\frac{1}{1}$ — $\frac{20}{6}$ 2: 50, } därefter 1: 25 }
1893	9,684	934,530	9: 65	1: 25
1894	10,728	938,728	8: 75	1: 25
1895	4,945	395,570	8: —	{ $\frac{1}{1}$ — $\frac{6}{1}$ 1: 25, } $\frac{7}{1}$ — $\frac{3}{4}$ 3: 15, } därefter 3: 70 }
1896	5,240	366,821	7: —	3: 70
1897	7,921	594,044	7: 50	3: 70
1898	27,142	2,239,209	8: 25	3: 70
1899	38,601	3,184,623	8: 25	3: 70
1900	15,974	1,517,570	9: 50	3: 70
1901	14,879	1,487,866	10: —	3: 70
1902	4,876	511,974	10: 50	3: 70
1903	4,810	476,179	9: 90	3: 70
1904	5,969	555,109	9: 30	3: 70

Vid de föregående tillfällen, då frågan om borttagande af tullen å omalen majs förevarit, har mot en sådan åtgärd anförts, att densamma skulle i flera hänseenden verka synnerligen menligt för jordbruksnäringen i vårt land. I sådant afseende har framhållits, *dels* att majs, som särdeles väl lämpade sig för brännvinstillverkning, skulle, sedan priset därå genom tullens borttagande blifvit i väsentlig mån sänkt, komma att nästan helt och hållet utestänga användningen af potatis för tillverkning af brännvin, *dels* att, då i mjöl af råg eller hvete kunde — utan att sådant läte sig upptäckas annorledes än genom särskild undersökning — inblandas en afsevärd mängd majsmjöl, en allmänare användning af majs såsom människoföda kunde blifva följden af tullens borttagande, något, som skulle verka ofördelaktigt på den inhemska produktionen af spannmål, *dels ock* att, enär majs läte sig med fördel användas till ölbrygd i stället för kornmalt eller jämte sådant, äfven härigenom en skadlig inverkan på det svenska jordbruket kunde förväntas, därest tullen å majs borttoges.

Hvad först angår den i följd af minskade afsättningstillfällen menliga inverkan, som potatisodlingen inom vårt land skulle få vidkännas genom användandet af majs i stället för potatis vid brännvinsbränning, hafva visserligen herr Nilson och dennes medmotionärer sökt förringa betydelsen häraf genom att hänvisa till de år 1903 i förordningen angående villkoren för tillverkning af brännvin beslutade ändringar, afsedda att förhindra en dylik inverkan. Med afseende härå vill utskottet dock erinra, hurusom föreskriften angående särskild afgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då majs där användes, träder i kraft först från och med dag, som, efter det Riksdagen fattat beslut om upphäfvande af majstullen, af Kungl. Maj:t kungöres och att sålunda någon erfarenhet af berörda stadgande hittills icke kunnat vinnas. Motionären herr Bosson synes emellertid icke hysa någon tilltro till detta stadgandes effektivitet, då han — med framhållande af ej mindre svårigheten att riktigt afväga ifrågavarande särskilda afgift än äfven den därmed förenade ökning i kontrollkostnaden — i stället förordat införande i lagstiftningen af förbud mot brännvinsbränning af majs och däraf framställda produkter. Men äfven förutsatt att den redan stadgade särskilda afgiften för användning af majs inom bränneri kunde antagas i någon mån minska ofvanberörda menliga följder för den inhemska potatisodlingen, får dock icke förbises, att den högre skatten drabbar endast brännvin, tillverkad af majs, men icke brännvin, tillverkad af majsstärkelse och andra af majs framställda produkter.

Beträffande vidare den sistnämnda af de här ofvan anförda olägenheterna, eller den skadliga inverkan på vårt lands jordbruk, som vore att befara i följd däraf att majs med fördel kunde användas i stället för

kornmalt eller jämte sådant till ölbrygd, hafva visserligen i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker införts bestämmelser, enligt hvilka hvarken i skattepliktiga eller skattefria bryggerier majs må vid tillverkning användas. Det vill dock synas, som om hvad särskildt angår de skattefria bryggerierna, beträffande hvilka ständigt kontroll icke finnes föreskrifven, svårigheter skulle förefinnas att göra det ifrågavarande förbudet fullt effektivt; och åtminstone torde icke i dessa slag af bryggerier användningen af mältad majs få anses vara utesluten.

Äfven om emellertid genom omförmälda bestämmelser de nyss anförda betänkligheterna må anses hafva i någon mån häfts, kvarstår dock den största och enligt utskottets mening ojämförligt mest betydande olägenheten, nämligen faran för vår jordbruksnäring därigenom att majsens efter tullens borttagande dels komme att användas såsom människoföda, dels ock såsom ersättning för inhemska foderämnen.

I dessa afseenden vill utskottet åberopa hvad 1903 års bevillningsutskott därom yttrat.

Enligt utskottets mening rådde icke något tvifvel om majsens användbarhet såsom människoföda. Genom anställda försök hade nämligen visats, att inblandningen af afsevärda mängder majs mjöl kunde ske i mjöl af råg och hvete, särskildt af det hvita slaget majs, utan att detta kunde upptäckas annat än genom särskild undersökning, äfvensom att af råg- eller hvetemjöl, uppblandadt med majs mjöl, kunde beredas ett välsmakande bröd. Utskottet hade vid behandlingen af denna fråga varit satt i tillfälle att taga i betraktande dels olika slag af mjöl af hvete och råg, uppblandadt med majs mjöl, dels bröd, bakadt af sålunda uppblandadt mjöl; och lämnas i utskottets betänkande (sid. 19—20) en redogörelse för hvad därvid förekommit, till hvilken redogörelse här må hänvisas.

Af hvad utskottet sålunda haft tillfälle att iakttaga hade utskottet funnit sig öfvertygad därom, att, om tullen å majs borttoges, detta skulle verka därhän, att en icke obetydlig del af de nu till brödföda använda inhemska sädesslagen skulle blifva ersatt med den billigare majsens. Det ville synas utskottet klart, att ett sådant förhållande skulle medföra en sänkning i priset på svensk brödsäd och att sålunda det skydd, som spannmålsproduktionen i vårt land åtnjöte, skulle förringas.

I detta sammanhang har utskottet velat erinra, att i alla de europeiska länder, där tull å spannmål förekommer, äfven majs är belagd med tull, stundom lika hög som den för råg bestämda. Så utgör tullsatsen å 100 kilogram majs: i Tyskland, enligt gällande, i slutet af år 1902 antagna tariff, 5 riksmark; i Frankrike 3 francs; i Italien 7,50 lire; i Österrike-Ungarn 0,50 floriner och i Spanien 4,40 pesetas. Ofvanstående upp-

gifter äro hämtade från »Specialausgabe des II Teils des Export-Hand-Adressbuch v. Deutschland (Internationales Welthandelsadressbuch) 1904/05 — 10 Ausgabe, Berlin 1904.»

Hvad härefter beträffar majsens betydelse såsom foderämne, särskildt för fläsk- och äggproduktion, har vid detta likasom vid föregående tillfällen framhållits, hurusom den storartade utveckling, Danmarks jordbruk vunnit, hufvudsakligen vore att tillskrifva den omständigheten, att tullfri, billig majs kunnat användas såsom utfodringsämne samt att ett billigare pris på majs skulle äfven i vårt land väsentligt bidraga till jordbruksnäringens höjande.

Härvid lärer till en början, såsom ock 1903 års bevillningsutskott yttrade, med fullt skäl kunna ifrågasättas, huruvida en jämförelse med Danmark i detta afseende är riktig. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att förhållandena därstädes med afseende å naturliga betingelser för jordbruket äro väsentligt olika dem, som råda hos oss åtminstone i de ojämförligt största delarna af vårt land. Bättre klimatiska förhållanden och bördigare jordmån hafva i förening med andra samverkande omständigheter, såsom en intensiv foder- och rotfruktsodling samt höjandet af det mindre jordbrukets afkastningsförmåga, förhjälp det danska jordbruket till den höga ståndpunkt, som detsamma för närvarande intager, äfvensom åstadkommit en lönande export af dess produkter.

I detta sammanhang har utskottet velat meddela, att enligt uppgifter, dem utskottet erhållit genom svenska generalkonsulatets i Köpenhamn be- medling, af oförmalen majs under nedannämnda år till Danmark införts och till fodermedel förbrukats följande kvantiteter:

år.	kg.
1900	371,210,000
1901	263,500,000
1902	275,400,000
1903	187,500,000
1904	199,650,000

Det visar sig sålunda, hvad förbrukningen af majs till fodermedel be- träffar, att densamma under den femårsperiod, ofvannämnda uppgifter omfatta, minskats med omkring 46 procent. Anmärkningsvärdt är emel- lertid, att, enligt hvad den i motionen n:o 22 åberopade, här ofvan in- tagna tabell rörande import och export af fläsk utvisar, under samma tid utförseln af fläsk från Danmark stigit från 62,000,000 kilogram till 92,000,000 kilogram eller med omkring 48 procent.

Detta tyder åtminstone icke på att omfattningen af fläskproduktionen i Danmark är så beroende af tillgången på majs, som man velat göra gällande. Det må visserligen vara sant, att majs är ett godt och värdefullt foderämne framför allt i och för produktion af fläsk. Lika säkert är emellertid, att majsen icke med fördel kan komma till användning utan tillsats af andra foderämnena, hvilka innehålla erforderliga mängder af kväfvä. Att vid sådant förhållande vidtaga en åtgärd, hvarigenom våra inhemska foderämnena till verkligt men för vårt jordbruk skulle komma att ersättas af den utifrån införda majsen, synes vara långt ifrån välbetänkt.

Rörande in- och utförseln af fläsk, alla slag, har utskottet velat meddela följande från den officiella statistiken hämtade siffror:

År	Införsel ton	Utförsel ton
1900	10,675	1,221
1901	10,144	1,069
1902	5,692	2,241
1903	5,140	2,724
1904	5,065	2,613

Af de anförda statistiska siffrorna synes framgå, att den inhemska svinafveln äfven under nuvarande omständigheter är stadd i framåtgående. Såsom 1903 års bevillningsutskott erinrade, bedrifves denna näring, i stort sedt, hufvudsakligen såsom en binäring hos de breda lagren af vårt lands jordbrukande befolkning, som mångenstädes hämtar en väsentlig inkomst däraf. »Men», yttrade utskottet vidare, »det torde kunna med säkerhet antagas, att tullfrihet för majs skulle medföra anläggandet i hamnstäder af svinuppfödningsskolor i stor skala, med hvilka landtmännens produktion af fläsk ej skulle med framgång kunna täfva; och sålunda skulle äfven på detta område den ifrågasatta tullfriheten å majs träffa vårt lands jordbruk som ett hårdt slag».

Utskottet har icke velat underlåta att framhålla äfven sistnämnda synpunkt och de betänkligheter, som från denna kunna härledas mot motionärernas förslag.

Det torde icke heller böra lämnas obeaktadt, hurusom, trots tullen å majs, tullfritt majsfoder i form af majsbakor, majscli och framför allt glutenfoder, allt ämnena, hvilka införas tullfritt, numera användes i stället för majs vid utfodring af såväl nötkreatur och höns som svin.

En annan af jordbrukets binärningar, nämligen stärkelsefabrikationen, skulle ock komma att tillskyndas olägenheter genom majstullens bortta-

gande, då det vore att befara, att majsen, som utgör ett synnerligen stärkelserikt ämne, skulle komma att i väsentlig grad undantränga det för närvarande använda råämnet potatis. Att detta skulle särskildt hårdt drabba det mindre jordbruket, läser icke kunna bestridas.

Slutligen vill utskottet erinra om den minskning i tullinkomsterna, som genom ett bifall till den ifrågasatta tullfriheten skulle inträda för statsverket. Denna minskning beräknades i 1903 års statsverksproposition till 550,000 kronor. Enligt hvad den officiella statistiken utvisar, har tullafgiften för omalen majs under de senaste sex åren (till och med år 1904, det sista, för hvilket officiella siffror föreligga) utgjort i medeltal omkring 525,000 kronor. Att under nuvarande förhållanden, då statens utgifter alltjämt ökas, vidtaga en åtgärd, som skulle för staten medföra en så pass betydande minskning i inkomsterna, anser utskottet för sin del icke tillrådligt.

Bevillningsutskottet, som alltså delar den af 1903 års bevillningsutskott uttalade mening om lämpligheten af majstullens bibehållande, hemställer fördenskull,

att Riksdagen ville, med afslag å förevarande motioner om upphäfvande af tullen å majs, besluta, att gällande tullsats för artikeln majs, omalen, skall bibehållas oförändrad.

2:o.

Bevillningsutskottet har vidare ansett sig böra till behandling i ett sammanhang med här ofvan omförmälda motioner om tullfrihet för omalen majs företaga nedannämnda inom Andra Kammaren väckta, till bevillningsutskottet likaledes hänvisade motioner, nämligen n:o 91 af herr *Bosson* och n:o 125 af herr *N. Jönsson* i Gammalstorp.

Herr *Bosson*, hvilken hänvisar till motiveringen i sin ofvanberörda motion om tullfrihet för omalen majs, hemställer i motionen n:o 91, »att i händelse Riksdagen för sin del beslutar upphäva tullen på omalen majs, räknadt från den dag Kungl. Maj:t finner för godt bestämma, Riksdagen äfven ville besluta, att brännvinsbränning, stärkelsestillverkning och pressjästberedning af majs och däraf framställda produkter äfven måtte i sammanhang därmed blifva förbjudna».

Herr *Jönsson* föreslår, att, då nyssnämnda »förslag om förbud för brännvinsbränning af majs och däraf framställda produkter måhända ej

vinner Riksdagens bifall samt ett borttagande af majstullen utan förbud för brännvinsbränning eller beslut om en särskild afgift för brännvinsbränning af majs skulle högst betydligt skada vårt jordbruk och synnerligast det svaga jordbruket inom landet, där potatis odlas för stärkelse- och brännvinsfabrikation, Riksdagen, under förutsättning att tullen å majs borttages, ville besluta åsätta brännvin tillverkadt af majs och däraf framställda produkter en särskild afgift af 10 öre pr liter 50 procent att utgå på samma sätt, som den särskilda afgiften å brännvin af utländsk potatis från den tid beslutet om borttagandet af tullen å majs träder i kraft».

Då det torde vara uppenbart, att de ifrågavarande båda förslagen framlagts allenast under förutsättning af bifall till förslagen om majstullens upphäfvande, synes det ligga i sakens natur, att vid den utgång, denna sistnämnda fråga inom utskottet erhållit, utskottet jämväl funnit sig böra afstyrka bifall till de nu föreliggande motionerna. Utskottet har emellertid beträffande herr Bossons förslag, i hvad det afser förbud för brännvinsbränning af majs och däraf framställda produkter, icke velat underlåta att framhålla den olägenhet, som kan vara förenad med ett dylikt förbud. Det låter nämligen tänka sig, att genom mindre gynnsamma skördar såväl i Sverige som i Tyskland tillgången på potatis kunde blifva knapp och något öfverskott för brännvinstillverkning icke förefinnas. Vid sådana tillfällen skulle, därest för brännvinsbränning majs icke finge användas, sistnämnda råämne med all sannolikhet komma att ersättas af råg; och antagligt är, att härigenom priset å detta sädesslag skulle komma att på ett för konsumtionen kännbart sätt ökas.

Beträffande herr Jönssons förslag, att brännvin, tillverkadt af majs och däraf framställda produkter, måtte åsättas en särskild afgift af 10 öre för liter, hvilket förslag innebär en höjning med 5 öre af den vid 1903 års riksdag beslutade tilläggsavgift för dylikt brännvin, vill utskottet däremot anmärka, att med den hittills åstadkomna utredning den redan beslutade afgiften torde få anses vara till fyllest. Under sådana förhållanden synes det ingalunda vara tillrådligt att biträda motionärens förslag.

På grund af det anförda hemställer utskottet,

- a) att förevarande motion, n:o 91, angående förbud mot tillverkning af brännvin, stärkelse och pressjäst af majs och däraf framställda produkter icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt
- b) att motionen n:o 125, angående viss särskild af-

gift för brännvin, tillverkadt af majs och däraf framställda produkter, icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 mars 1906.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herrar *J. Bromée, O. A. Ericsson, G. Jansson, Almqvist, K. G. Karlsson, Höjer, Roos, Branting* och *F. O. Berg*, hvilka ansett att utskottets betänkande bort hafva följande lydelse:

1:o.

»I två inom — — — nedan meddelas (sid. 1—7).

I enlighet med motionärernas framställning och i öfverensstämmelse med de åsikter, som 1903 uttalades af dåvarande jordbruksministern såväl till statsrådsprotokollet som inom Riksdagen, anser utskottet, att borttagandet af tullen å majs är en af de första åtgärder, som böra vidtagas till främjandet af jordbruksnäringens utveckling och tillvaratagandet af dess intressen. En dylik åtgärd synes länge varit påkallad redan af det svenska jordbrukets omläggning från öfvervägande sädesproduktion till en allt intensivare ladugårdsskötsel och mejerihandtering samt det i följd däraf ökade behofvet af alla slags fodermedel. Åtskilligt af vår modernärings produktionsförhållanden är också ägnadt att väcka eftertanke, i synnerhet den nedgång i exporten af landtmannaprodukter, som efter en kort tid af uppblomstring kunde konstateras från midten af 1890-talet och som under senare år, med undantag för artikeln ägg, icke väsentligen förändrats. Denna nedgång har man sökt förklara icke i en minskad produktion, ehuru en sådan i vissa fall är uppvisbar, utan i en ökad konsumtion af lifsförnödenheter inom landet; men äfven medgifvet att en dylik konsumtion förefunnits, borde

med mera framsynthet en så betydande tillbakagång i exporten icke behöft äga rum. I hvarje fall måste vår modernäring för framtiden ställa såsom sin uppgift, ej blott att kunna fylla den inhemska förbrukningens kraf, utan äfven att producera större mängder af landtmannaprodukter till afsättning på den utländska marknaden. Därtill fordras likväl i främsta rummet, att man icke genom tullafgifter i oträngdt mål ökar produktionskostnaderna för vår jordbruksindustri, utan i stället lämnar till fritt förfogande ett af de yppersta råmaterial, som på världsmarknaden står vår inhemska kreatursskötsel till buds. Vi kunna i detta fall, som många gånger blifvit sagdt, lära af vårt södra grannland, äfven om man erkänner, att »de naturliga betingelserna för jordbruket» i Sverige och i Danmark äro hvarandra i många stycken olika. Det är ett faktum, att Danmark har användningen af majs till foder i väsentlig grad att tacka för den starka utvecklingen af sin fläsk- och äggproduktion, och framstående danska auktoriteter hafva också erkänt detta sakförhållande. Man har nyligen anmärkt, att importen till Danmark af till fodermedel använd majs under femårsperioden 1900—1904 sjunkit från i rundt tal 371 till 199 mill. kg., under det att samtidigt fläskexporten stigit från 62 mill. till 91 mill. kg., och man synes däri sökt ett bevis därför, att majsens anseende såsom utmärkt fodermedel skulle i Danmark vara på återgång. En dylik slutledning torde emellertid vara förhastad, så mycket mer som, enligt hvad från Danmark inkomna meddelanden gifva vid handen, den ifrågavarande importminskningen torde bero på tillfälliga förhållanden och en importökning under sista tiden åter inträdt. För öfrigt är det svårt att se, i hvilket logiskt samband minskningen af majsimporten i Danmark står till upphäfvandet af den svenska majstullen. Meningen är ju endast att lämna åt den svenska jordbrukaren fri tillgång till ett godt och i vanliga fall billigt fodermedel samt sålunda genom att något minska hans produktionskostnader göra honom konkurrenskraftigare på den utländska marknaden. Finner han det med god ekonomi förenligt att använda majs, så gör han det; finner han det icke, så låter han bli. I hvarje fall hyser utskottet den förtröstan, att han icke använder majs »utan tillsats af andra foderämnen» och att således den uttalade farhågan, att den tullfria majsen torde komma att helt och hållet »ersätta våra inhemska foderämnen», skall visa sig fullkomligt ogrundad.

Såsom skäl mot majstullens upphäfvande har förut framhållits faran att vid brännvinstillverkningen den tullfria majsen skulle efter hand undantränga den svenska potatisen. Detta skäl har numera, såsom motionärerna anfört, förlorat det mesta af sin giltighet, sedan 1903 års Riksdag infört den bestämmelsen i brännvinstillverkningsförordningen, att samtidigt

med majstullens bortfallande brännvin, tillverkadt af majs, skall påläggas en tilläggsafgift af 5 öre pr liter, fullt motsvarande den förutvarande tullen. Likaledes torde skälet, att tullfri majs skulle komma att uttränga kornet vid maldryckstillverkning, hafva mistat sin kraft, sedan genom 1903 års förordning om tillverkning af maldrycker hvarje användning af majs vid dylik tillverkning synes vara utesluten.

Ett hufvudskäl mot majsens tullfrihet har allid varit, att efter tullens borttagande majs mjöl skulle komma att tillsättas råg- och hvetemjöl i bröd samt råg- och hvetepriserna därigenom nedtryckas. Att efter majstullens bortfallande en sammanblandning särskildt af majs- och hvetemjöl någon gång komme att försökas, är på grund af då inträdande stora prisskillnad mellan hvete och majs mycket sannolikt. Men något annat än ett undan-tag blefve ett dylikt förfarande icke. Dels är bröd bakadt af sammanblandadt majs- och hvetemjöl icke rätt njutbart annat än i färskt tillstånd och blir alltid en dålig vara i jämförelse med det rena hvetebrodet; dels torde våra stora kvarnetablissemang, som representera mer än hälften af Sveriges hvetemjölproduktion, vara alltför måna om sitt anseende för att vilja riskera detsamma genom att använda majs vid sin fabrikation och sålunda nedsätta sin varas kvalitet. För öfrigt är det ganska visst, att äfven en större användning af majs till bröd icke skulle utöfva någon väsentlig inverkan på de inhemska sädespriserna, utan endast medföra en motsvarande minskning i vår kolossala sädesimport.

Hvad angår den uttalade farhågan, att till följd af majstullens borttagande användningen af inhemska potatis vid stärkelsefabrikationen skulle minskas, vill utskottet icke förneka möjligheten häraf, och utskottet har därför här nedan under punkt 2:o föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet. Men utskottet anser i hvarje fall, på grund af de upplysningar, som vid 1903 års riksdag meddelades, majsens användning i stärkelsefabrikationen vid vanliga prisförhållanden så begränsad, att det alls icke kan blifva något tal därom, att inom den ifrågavarande industrien majsens »skulle komma att i väsentlig mån undantränga det för närvarande använda råämnet potatis».

Slutligen bör anmärkas, att tillgången till »tullfritt majsfoder i form af majs kakor, majs kli och framför allt glutenfoder» icke bör utgöra ett hinder för att borttaga tullen på själfva majsens och således lämna våra jordbrukare fri åtgång till ännu ett ypperligt fodermedel; och detta så mycket mindre, som nyssnämnda preparat i förhållande till sitt näringsvärde äro dyrare än majsens och i likhet med alla importerade och preparerade fodermedel lätt kunna förfalskas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet

- a) att Riksdagen, med anledning af förevarande motioner, ville besluta, att artikeln majs, omalen, skall vara tullfri, samt att i följd häraf de i nu gällande tulltaxa förekommande rubrikerna nis 596 och 597 skola erhålla följande förändrade lydelse:

Spannmål:

omalen:

råg, hvete, korn samt

ärter och bönor..... 100 kilogram 3: 70

hafre, majs och vicker fria; samt

- b) att, vid bifall till hvad utskottet under mom. a) hemställt, Riksdagen tillika ville besluta, att sagda tullfrihet förklarar skola inträda från och med dag innevarande år, som af Kungl. Maj:t kungöres.

2:o.

Bevillningsutskottet — — — träder i kraft (sid. 13—14).

Hvad först angår herr Bossons ifrågavarande motion, synes densamma endast i hvad den rörer stärkelsefabrikationen påkalla Riksdagens uppmärksamhet. Utskottet har här ofvan under punkt 1:o medgifvit, att i händelse af majstullens bortfallande för nämnda fabrikation vissa olägenheter möjligtvis kunna uppstå; och utskottet anser därför skäl förefinnas att hos Riksdagen hemställa om afåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning af hithörande förhållanden, hvarefter, om så befinnes vara af nöden, åtgärder eventuellt kunna vidtagas till nämnda olägenheter afhjälpande. Hvad åter beträffar herr Jönssons förslag, vill utskottet erinra därom, att i händelse af majstullens bortfallande redan enligt gällande bestämmelser en särskild afgift af 5 öre per liter kommer att åsättas brännvin, tillverkad af majs, samt att skäl förefinnas, att denna tilläggsavgift skall för det af motionären afsedda ändamålet vara till fyllest.

På grund af det anförda hemställer utskottet,

- a) att Riksdagen, med anledning af herr Bossons ifrågavarande motion, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilka åtgärder må finnas lämpliga till förhindrande däraf, att såsom råämne vid stärkelsefabrikation inhemska potatis i afsevärd mån ersättes af majs eller däraf

framställda produkter, samt, så fort ske kan, till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill nämnda utredning kan gifva anledning; samt

b) att herr Jönssons motion icke måtte af Riksdagen bifallas».

Vidare har reservation annälts af herr *Lindblad*, mot vissa delar af motiveringen, därvid herr *Lindblad* anfört:

»Då nu behovet af majs till kreatursfoder kan fyllas genom tullfri import af glutenfoder, majsakor och andra proteinrikare fodermedel, så synes majsen endast kunna hos oss äga någon betydelse för svinuppfödning. För detta ändamål synes det visserligen önskvärdt, att majs kunde importeras tullfritt, men då detta ej utan risk låter sig göra, förr än en eller möjligen tvänne frihamnar kommit till stånd vid Västerhafvet och Sundet, så vill jag, då utsikter till den frågans lösning snart nog torde föreligga, härmed framhålla, att det sedermera lätt låter sig göra att inom frihamnen förmåla majsen till svinföda och med en obetydlig inblandning af kolpulver behandla majsen så, att dess inblandning i mjöl omöjliggöres. »Status quo» i majstullen synes alltså äfven i det afseendet fördelaktig, att därmed kan befordras lösningen af frågan om frihamn.»

Herrar *Hammarström* och friherre *Bonde* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta betänkande.
